

פרשת נשא

דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל (ה, יב)

דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל

יש לדייק מהו שאמר ב' פעמים איש, ובגמ' (סוטה כז, א) מרבי' מינה לרבות אשת חרש, ובתוס' שם כת' דעיקר קרא לא איצטריך אלא לאוסרה לבעל ולבועל ע"י קינוי זה, אבל משום לפוסלה מכתובה לא צריך קרא דהא אפילו רשב"ג דאמר בכתובות דכתובת אשה דאורייתא לאו ממש דאורייתא וכו', אלא תנא דנקט כתובה מילתא אגב אורחיה קמ"ל דעוברת על דת צריכה התראה להפסיד כתובה.

וקשה דהא משכחת לה היכא דחייב מן התורה, וכגון בנתחייב בפירוש כתובה דהוי כשאר חיובים שאין צרכים לכך למקרא, וא"כ נוקי בכה"ג ונימא דדברי הגמ' יהיו כפשטותן.

ונראה, דהנה קיי"ל (כתובות קא, א) דנשים שאמרו חכמים שאין להן כתובה יש להן תוספת דמתנה בעלמא יהב לה בחיבת ביאה, ובחלקת מחוקק (סקט"ז א) כתב לדון דאפילו חייבי כריתות שאין קידושין תופסים בהן מ"מ תוספת כתובה יש להן משום חיבת ביאה.

עוד איתא התם דעוברת על דת וחברותיה אין להם כתובה ואף לא תוספת, ויש להבין חילוק הדבר, מדוע עוברת על ד"ת אין לה אף תוספת, ואילו אלו שאין להם כתובה יש להן תוספת.

ויסוד החילוק בין הדברים י"ל, דבמקום שלא נתחייב מלכתחילה אמרינן דמ"מ נתחייב תוספת משום חיבת ביאה, אבל במקום שהיתה התחייבות מלכתחילה גם על כתובה, וכגון בעוברת על ד"ת דרק לבסוף נשתנה דינה ונפקע חיובו בזה אמרינן דהכל נפקע, דהרי גם כתובה הוה חייב ונפטר, ה"נ דינא אתוספת דתנאי כתובה ככתובה, (עיין בר"ן כתובות שילהי פרק אלמנה).

וא"כ נראה דזה נאמר לאחר שתיקנו דין כתובה ודיניו שהחיוב יפקע בעוברת על ד"ת וכו', א"כ ה"נ דחיוב תוספת נפקע, אבל כשאנו באים לדון בעיקר חיוב התורה שלעולם אין חיוב כתובה מה"ת, ורק הוא נתחייב מעצמו, א"כ חיוב זה הוה כהתחייבות תוספת שהוא מחמת ביאה, וא"כ היאך קאמר דקאתי קרא להפסידה כתובה, דמה טעם תפסיד הרי היה כאן חיבת ביאה, ושפיר ביארו התוס' דאזלי על איסור בעל ובוועל.

מקור: רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א